

А.О. Тіщенко, студ., IV курс, гр. ЕП-35, ФЕМ
Науковий керівник – к.е.н., доц. О.М. Кушніренко
Житомирський державний технологічний університет

ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ФАКТОРИ, ЯКІ НА НЬОГО ВПЛИВАЮТЬ

Низький рівень конкурентоспроможності продукції більшості українських промислових підприємств характеризується значною витратою економічних ресурсів на одиницю виробленої продукції, а також невідповідністю сучасним вимогам стійкого економічного розвитку. Адже забезпечення стійкого розвитку підприємств буде залежати від використання й формування ресурсного потенціалу. У цьому зв'язку забезпечення стійкого економічного розвитку підприємств викликає необхідність формулювання нової концепції ефективного використання ресурсного потенціалу з орієнтацією не тільки на внутрішні можливості, але й на можливості та загрози зовнішнього навколишнього середовища. Найважливішим елементом цієї нової концепції має бути використання ресурсного потенціалу підприємств у нових умовах їхнього господарювання.

Формування ресурсного потенціалу є надзвичайно складним процесом, який орієнтований на взаємодію з навколишнім середовищем та здатністю використати зовнішні можливості. Тому, коли мова йде про формування та збільшення ресурсного потенціалу, необхідно знати, які фактори на нього впливають і який мають ступінь впливу.

Вивчення різноманітних аспектів ресурсного потенціалу знайшло своє відображення в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів: Л.І. Абалкіна, В.Г. Андрійчука, А.І. Анчишкіна, О.А. Богуцького, Ю.М. Воробйова, Т.А. Городня М.В. Гладя, В.К. Гаркавого, Ю.Ю. Донця, П.Т. Саблука, Н.С. Краснокутська, І.В. Мегедіна, О.Л. Попової, З.П. Румянцевої, О.С. Федоніна, Д.К. Шевченко.

Термін «ресурсний потенціал» підприємства доцільно розглядати як тандем понять «ресурси» і «потенціал». Згідно із сучасною економічною думкою, ресурс – це запас, накопичення, можливості. У ширшому розумінні, ресурс – це все, що без особливих витрат може бути використане для вдосконалення системи. У свою чергу, потенціал розглядається як характеристика стану підприємства на певному просторово-тимчасовому відрізку, що показує наявність визначених умов для повного використання наявних ресурсів при одержанні заданого результату й збереженні цілеспрямованості діяльності.

Ресурси підприємства – це упорядкована сукупність потенційних можливостей підприємства, при використанні яких забезпечується реалізація його основних функцій. Наявність ресурсів, їх якісний і кількісний склад багато в чому визначають вибір і ефективність реалізації стратегії розвитку ресурсного потенціалу підприємства. Недостатність або відсутність окремих елементів ресурсного потенціалу свідчить про необхідність їхнього нарощування й розвитку.

При дослідженні ресурсного потенціалу найбільш адекватним буде поділ факторів, які впливають на його формування і нарощення, на фактори зовнішнього середовища та фактори внутрішнього середовища. Оскільки фактори взаємодіють між собою та здійснюють вагомий вплив один на одного, то досліджуватися вони повинні за допомогою системного підходу. За такого підходу всі елементи системи не лише залежать один від одного, але й розвиваються один в одному. Одним із основних факторів, що впливають на нарощення та розвиток ресурсного потенціалу, є певний етап життєвого циклу підприємства. Кожне підприємство проходить ряд певних етапів життєвого циклу, основними з яких є створення, розвиток, зрілість, спад (ліквідація чи відродження). Необхідно зазначити, що зміна стадій життєвого циклу підприємства, коливання кон'юнктури ринку, потреб і запитів споживачів, вплив зовнішнього середовища вимагають від суб'єкта управління коригування стратегічних планів і пріоритетних напрямів розвитку ресурсного потенціалу. Розвиток ресурсного потенціалу підприємства з позиції теорії життєвого циклу, визначає доцільність виділення конкретних пріоритетних напрямів його розвитку в окремих періодах, тобто формування їх залежно від стадії життєвого циклу підприємства.

Зазвичай формування, використання, нарощення, зміцнення ресурсного потенціалу передбачає здійснення певного процесу, що є також важливою особливістю даної економічної категорії, що передбачає взаємодію факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, як результат зміни внутрішньої структурної організації, динаміку якісних та кількісних параметрів, що особливо проявляється у збільшенні інвестиційних можливостей як одного з основних факторів впливу на формування та зміцнення ресурсного потенціалу.

Функціональну структуру ресурсного потенціалу підприємства можна представити двома аспектами – виробничим і фінансовим. Перший аспект – це виробничий потенціал, що відбиває можливості функціонування в напрямку поставленої мети та містить:

1. Природний потенціал, тобто наявність і якість природних ресурсів і умов їхнього використання.

2. Технологічний потенціал, наявність продуктивної технології виробництва.

3. Технічний потенціал, тобто технічне забезпечення виробничого процесу найбільш прогресивними засобами праці, комплексна механізація й автоматизація виробництва, впровадження нового й модернізація діючого устаткування.

4. Організаційний потенціал, тобто наявність просторових, тимчасових умов для забезпечення взаємодії елементів виробничого процесу. Значною мірою залежить від параметрів і рівня використання природного, технологічного й технічного потенціалів підприємства.

5. Соціально-економічний потенціал підприємства, тобто наявність соціальних і економічних умов для одержання максимального ефекту від використання природних, трудових, матеріальних, інформаційних ресурсів.

Другий аспект формується фінансовим потенціалом, тобто наявністю фінансових можливостей підприємства для інвестування засобів у поточну діяльність і перспективний розвиток, нарощення ресурсного потенціалу підприємства. Фінансовий потенціал підприємства визначається і внутрішньовиробничими пропорціями підприємства, і чинниками зовнішнього впливу з боку національної, регіональної й світової економічної політики, державної політики ціноутворення, політики кредитування.

Таким чином, під ресурсним потенціалом підприємства розуміється сукупність різних ресурсів, наявність і ступінь використання яких забезпечує ефективне функціонування. Зважаючи на це, ресурсний потенціал підприємства є комплексною характеристикою, яка визначає ефективність його функціонування й враховує таким чином наявність і якість промислових запасів підприємства, його технічний стан (знос і моральне старіння основних засобів), технологію основних і допоміжних процесів, продуктивність праці, кваліфікаційний склад працівників, фінансово-економічний стан підприємства, його місце на ринку, конкурентоспроможність продукції й інші ключові фактори. Структура ресурсного потенціалу підприємства є визначеним взаємозв'язком його складових, раціональне сполучення яких забезпечує ефективну реалізацію довгострокових цілей і стратегічних напрямків розвитку підприємства. Вплив складових ресурсного потенціалу неоднозначний, оскільки кожний зі складових стає середовищем для прояву іншого.

Актуальним стає питання вибору сучасного інструментарію оцінки ресурсного потенціалу підприємства, який у значній мірі полягає у виявленні та створенні умов для більш ефективного використання ресурсного потенціалу та ідентифікації проблем, пов'язаних з його розвитком.